

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Beata Janiszewska (sprawozdawca)

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa J. [...] spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z.

przeciwko A. D., E. N. i M. Ł.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 18 listopada 2021 r.,

zażalenia pozwanych

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. akt I WSC [...] (I AGa [...])

1. odrzuca zażalenie co do punktu 1. (pierwszego) zaskarżonego postanowienia;

2. oddala zażalenie co do punktu 2. (drugiego) zaskarżonego postanowienia.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 17 czerwca 2021 r., wydanym w sprawie z powództwa I. sp. z o. o. w Z. przeciwko A. D., E. N. i M. Ł. o zapłatę, Sąd Apelacyjny w (...) w punkcie pierwszym odrzucił wniosek pozwanych o sporządzenie uzasadnienia postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie pozwanych od kosztów sądowych

w postępowaniu kasacyjnym, a w punkcie drugim - odrzucił skargę kasacyjną pozwanych. Wcześniej, postanowieniem z 30 kwietnia 2021 r., doręczonym pełnomocnikowi pozwanych 25 maja 2021 r., Sąd drugiej instancji oddalił wniosek pozwanych o zwolnienie ich od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Skarżący nie uiścili opłaty od skargi kasacyjnej w terminie tygodnia od doręczenia tego postanowienia.

Pozwani wnieśli zażalenie na postanowienie z 17 czerwca 2021 r., zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie art. 130 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398⁶ § 2 k.p.c., art. 390 § 1 k.p.c. i z art. 112 ust. 3 u.k.s.c., art. 102 ust. 1 u.k.s.c., art. 233 § 1 k.p.c., art. 45 Konstytucji, art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.), art. 398⁶ § 2 k.p.c., a także art. 2, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji.

Stanowisko skarżących sprowadzało się do zakwestionowania prawidłowości orzeczenia o odrzuceniu skargi kasacyjnej bez uprzedniego wezwania pełnomocnika pozwanych do opłacenia skargi kasacyjnej ze wskazaniem wysokości tej opłaty, a także, niezależnie od powyższego, do zakwestionowania postanowienia w przedmiocie oddalenia wniosku pozwanych o zwolnienie ich od kosztów sądowych.

W związku z powyższym skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia w części odrzucającej skargę kasacyjną, kontrolę niezaskarżalnego postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie pozwanych od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, ponowne rozstrzygnięcia problematyki będącej przedmiotem zasady prawnej wyrażonej w uchwale Sądu Najwyższego z 15 marca 2017 r., III CZP 82/16, przez skład całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, a także o wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym dotyczącym zakresowej zgodności art. 112 ust. 3 u.k.s.c. z bliżej określonymi przepisami Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało odrzuceniu w zakresie, w jakim zaskarżeniem objęto także punkt 1 postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z 17 czerwca 2021 r., gdyż postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie odrzucenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych nie jest zaskarżalne; katalog postanowień, na które przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego, został określony w art. 394¹ § 1 i 1¹ k.p.c.

W zakresie, w jakim zażalenie pozwanych było dopuszczalne, w pierwszej kolejności należy rozważyć zarzuty związane z odrzuceniem skargi kasacyjnej po bezskutecznym upływie tygodniowego terminu od doręczenia zawodowemu pełnomocnikowi skarżących postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie pozwanych od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Kwestia ta bowiem wyprzedza ocenę merytorycznej zasadności ostatnio wspomnianego postanowienia – jeżeli odrzucenie przez Sąd Apelacyjny skargi kasacyjnej pozwanych było przedwczesne, gdyż należało poprzedzić je odrębnym wezwaniem skarżących do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej, to dla rozpoznania zażalenia nie miałoby obecnie znaczenia to, czy Sąd drugiej instancji słusznie oddalił wspomniany wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.

Stanowisko skarżących nie jest jednak prawidłowe. Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że w razie wniesienia przez stronę zastępowaną przez radcę prawnego (adwokata, rzecznika patentowego) skargi kasacyjnej, od której - stosownie do wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia - pobierana jest opłata stała lub stosunkowa, sąd drugiej instancji, po doręczeniu postanowienia oddalającego w całości lub w części wniosek o zwolnienie skarżącego od kosztów sądowych oraz bezskutecznym upływie terminu przewidzianego w art. 112 ust. 3 u.k.s.c., odrzuca skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. (uchwała Sądu Najwyższego - zasada prawna - z 16 marca 2017 r., III CZP 82/16); powielanie racji stojących za wyrażonym w tej uchwale stanowiskiem, powszechnie przyjmowanym w praktyce, byłoby zbędne.

Przywoływane przez skarżących dawniejsze orzeczenia, w których wyrażano pogląd odmienny, w tym uchwała Sądu Najwyższego - zasada prawna -

z 15 czerwca 2010 r., II UZP 4/10, dotyczą okresu sprzed wejścia w życie art. 112 ust. 3 u.k.s.c., a zatem przedstawiana w nich argumentacja nie jest relewantna dla oceny sprawy. Obecnie nie ulega wątpliwości, że skarga kasacyjna pozwanych, wobec nieopłacenia jej w terminie tygodnia od dnia doręczenia pełnomocnikowi skarżących odpisu postanowienia w przedmiocie oddalenia ich wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, podlegała odrzuceniu.

Przedstawiony wyżej, dominujący obecnie i podzielany przez Sąd Najwyższy w aktualnym składzie, kierunek wykładni art. 112 ust. 3 u.k.s.c. nie stwarza podstaw do podjęcia działań unormowanych w art. 88 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1904). Przytoczone przez pozwanych postanowienia Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2020 r., V CZ 13/20 oraz z 4 lipca 2019 r., III PZ 4/19, nie zapadły na skutek przyjęcia poglądu odmiennego niż wyrażony w uchwale z 16 marca 2017 r., III CZP 82/16, toteż, z natury rzeczy, nie zawierają argumentacji mogącej skłaniać do rewizji wyrażonego w tej uchwale stanowiska. Pozwani byli reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, zobowiązanego do znajomości prawa oraz zachowania należytej staranności w świadczeniu pomocy prawnej, toteż na kierunek rozpoznania zażalenia nie mogła również wpłynąć wynikająca z wywodów zażalenia sugestia, że nie wiedzieli oni, w jakiej wysokości opłatę winni byli uiścić.

Do odmiennego wniosku nie prowadzi także zdawkowa argumentacja skarżących odnosząca się do konstytucyjnych oraz międzynarodowych standardów prawa do sądu. Ustalenie należnej opłaty od skargi kasacyjnej wymaga jedynie podstawowej znajomości prawa oraz, w przypadku opłaty stosunkowej, dokonania elementarnego działania arytmetycznego (*in casu* ustalenia 5% ze 100 000 zł). Wynikający z art. 112 ust. 3 u.k.s.c. obowiązek samodzielnego ustalenia wysokości opłaty dotyczy wyłącznie pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym i, w związku z tak wąskim zakresem podmiotowym, nie godzi w żadne z praw wskazanych przez pozwanych. Osoby wykonujące wymienione zawody powinny legitymować się stosowną wiedzą i umiejętnościami.

Niezasadne okazały się również zarzuty odnoszące się do samej odmowy zwolnienia pozwanych od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, dlaczego w jego ocenie skarżący powinni byli uiścić opłatę od skargi kasacyjnej. Odniósł się przy tym do faktu wcześniejszego zwolnienia skarżących od kosztów sądowych, podkreślając wystąpienie zmiany okoliczności poddawanych ocenie w ramach rozpoznawania kolejnego wniosku, w tym wzrost dochodów pozwanych, zakończenie prowadzonych względem nich postępowań egzekucyjnych oraz spadku ich zobowiązań i wydatków stałych. Tymczasem w zażaleniu skarżący ograniczyli się do rozważań o charakterze abstrakcyjnym, zwieńczonych stwierdzeniem, że „[z]daniem pozwanych prawidłowa analiza ich oświadczeń o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania oraz złożonych do sprawy na wezwanie Sądu dokumentów wskazuje, że pozwani wykazali, że powinni zostać w całości zwolnieniu z obowiązku ponoszenia opłat od skargi kasacyjnej”.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy oddalił zażalenie.